

JURYRAPPORT BNG ERGFGOEDPRIJS 2012

JURYRAPPORT BNG ERFGOEDPRIJS 2012

‘Het gaat er niet zozeer om hoeveel erfgoed je als gemeente hebt, maar om wat je ermee doet.’ Zo zou je het motto van de jury van de BNG Erfgoedprijs kunnen karakteriseren. Inzet en het onderkennen van het belang van erfgoed blijken veel bepalender voor het slagen van het erfgoedbeleid dan de hoeveelheid monumenten, het beschikbare budget of de grootte van de gemeente. Bij de beoordeling door de jury wordt nadrukkelijk niet slechts gekeken naar de hoeveelheid erfgoed in de gemeenten, maar naar visie, omgang, draagvlak en op welke manier erfgoed(beleid) wordt uitdragen. Iedere gemeente kan daarom jaarlijks meedingen naar de BNG Erfgoedprijs, van stad tot dorp en van monumentengemeente tot plattelandsgemeente.

Er waren dit jaar 34 aanmeldingen. Deze bestonden uit motivatiebrieven aangevuld met een selectie afbeeldingen om het erfgoedbeleid van de gemeente in beeld te brengen.

DOEL VAN DE PRIJS EN EERDERE WINNAARS

Het doel van de prijs is het belonen van de inzet van gemeenten die cultuurhistorie en erfgoed in brede zin gebruiken als onderlegger van lokaal beleid en daarmee juist andere gemeenten weten te stimuleren. Goed voorbeeld doet immers volgen. In 2010 won Dordrecht als eerste gemeente de eervolle titel, waar destijds nog geen geldbedrag aan verbonden was. Met ingang van 2011 heeft Cultuurfonds BNG zich als hoofdsponsor aan de prijs verbonden. In 2011 won de Drentse gemeente Westerveld de BNG Erfgoedprijs en sleepte daarmee de titel ‘Beste erfgoedgemeente van Nederland’ in de wacht plus een daaraan verbonden geldbedrag van € 25.000 ten behoeve van het erfgoedbeleid.

DE JURY AAN HET WERK MET DE INZENDINGEN

Dit jaar wisten evenals in 2011 maar liefst 34 gemeenten zich aan te melden voor de BNG Erfgoedprijs. Niet iedere gemeente ziet zichzelf echter als een 'erfgoedgemeente'; vaak verstaat men daaronder een monumentenstad. De prijs wil echter iedere gemeente bereiken en daarom krijgen alle gemeenten een aanmeldformulier toegezonden. De prijs krijgt steeds meer bekendheid. Jaarlijks stromen uit alle regio's aanmeldingen binnen.

Hoe ging de jury te werk om uit de vele inspirerende voorbeelden, projecten en visies zorgvuldig een winnaar te selecteren? Voor de eerste juryvergadering las de jury alle inzendingen door, samengevat aan de hand van de gestelde criteria. Bij de beoordeling lette de jury op: in hoeverre burgers actief worden betrokken bij het erfgoedbeleid, op welke andere beleidsterreinen erfgoed wordt ingezet, hoe krachten worden gebundeld, op welke manier de gemeente haar erfgoedbeleid communiceert en uitdraagt, hoe de jeugd betrokken wordt bij erfgoed en welke innovatieve elementen in combinatie met erfgoed worden ingezet. Vervolgens werd over alle 34 gediscussieerd en gestemd tot er uiteindelijk vijf genomineerden overbleven. Deze werden voor de volgende vergadering nader uitgewerkt, bestudeerd en tegenover elkaar gezet om tot een zorgvuldige keuze voor de winnaar te komen.

NOMINATIES 2012

- **BEEMSTER**
- **HELLEVOETSLUIS**
- **RHEDEN**
- **SCHIEDAM**
- **WINTERSWIJK**

DE OPBOUW VAN HET JURYRAPPORT

Het juryrapport bestaat uit de volgende onderdelen:

WAT VIEL OP?

WAREN ER OOK MINPUNTEN?

WAT WAS ER GOED AAN DE 5 GENOMINEERDEN?

DE WINNAAR

WAT VIEL OP?

- Van de 34 aanmeldingen deden enkele gemeenten zelfs voor een tweede keer mee.
- Steeds meer gemeenten stellen een zogenaamde 'Erfgoedagenda' op. Deze wordt bovendien steeds veelzijdiger.
- Steeds meer gemeenten zien in dat het niet zozeer gaat om hoeveel erfgoed je als gemeente hebt, maar dat het draait om wat je ermee doet.
- Inzet en het onderkennen van het belang van erfgoed blijken veel bepalender voor het slagen van erfgoedbeleid dan de hoeveelheid monumenten, het beschikbare budget of de grootte of ligging van de gemeente.
- Veel van de inzendingen tonen een enorme potentie op het gebied van erfgoed.
- Naast gemeentebreed erfgoedbeleid trof de jury enkele bijzondere en geslaagde projecten aan op het gebied van herbestemming, restauraties, visie- en ambitiedocumenten en participatie met erfgoed- en cultuurhistorische projecten.
- Sommige gemeenten hebben een grote slag kunnen maken dankzij aanzienlijke rijksoverheidsbijdragen. Zij kunnen in die zin meeliften op de daarmee gepaard gaande promotie en de hoge kwaliteit.
- Steeds vaker doen gemeenten onderzoeken naar de kosten en baten van erfgoed. Dat levert interessante cijfers op, die de meerwaarde van erfgoed en een goede omgang daarmee aantonen.
- In verschillende gemeenten wordt erfgoed al gekoppeld aan economie en gaat men slimme verbindingen aan met het bedrijfsleven.
- Erfgoed- en restauratieprojecten worden gekoppeld aan het creëren van arbeidsplaatsen, bijvoorbeeld om ambachten te leren, maar ook als werkervaring voor mensen met een beperking en voor langdurig werklozen.
- Veel ambtenaren en bestuurders dragen hun erfgoedboodschap met veel passie en enthousiasme uit naar de buitenwereld (ook buiten de eigen gemeente of internationaal).
- Men kiest vaker voor een originele aanpak van het erfgoedbeleid.
- Verschillende goede voorbeelden van tijdelijk gebruik passeerden de revue.
- Juist in krimpgebieden en gemeenten waar het economisch slechter gaat wordt het erfgoed benut als kracht en innovatieve motor voor de toekomst.
- Innovatie wordt al veel aan erfgoed gekoppeld, denk alleen al aan de verschillende multimediale projecten, zoals films, games of historisch gelaagde beelden. Erfgoed krijgt hiermee een moderne touch en een vertaling die het voor een breed publiek interessant en toegankelijk maakt.
- Een eervolle vermelding verdient de bijzonder goede visie en ambitie in de erfgoednota van de gemeente Schouwen-Duiveland. Voor een nominatie ontbrak het echter nog aan voldoende gerealiseerde projecten, maar alle elementen zijn aanwezig om daadkrachtig met het erfgoed verder aan de slag te gaan. Een aanmoediging is daarom zeker op zijn plaats. De jury zou eerst meer zaken gerealiseerd willen zien, maar roept de gemeente op om op deze weg door te gaan. Het beleid is goed en de hoge ambities zijn er.

WAREN ER OOK MINPUNTEN?

Natuurlijk signaleerde de jury ook een aantal mindere punten, zoals:

- Hoewel er een redelijk goede spreiding over Nederland was en zich onder de deelnemers steeds meer gebiedsgemeenten bevinden, zijn niet alle provincies even goed vertegenwoordigd. Het komende jaar zal daarom ook via de lokale, regionale en provinciale steunpunten de mogelijkheid tot aanmelden voor de prijs worden uitgezet.
- Bezuinigingen zijn begrijpelijk. Soms wordt echter te snel naar erfgoed gekeken. De vraag is wat die bezuinigingen opleveren voor erfgoed en de gemeente.
- Er zijn gemeenten waar het erfgoed weliswaar breed wordt gedragen door de inwoners en organisaties, maar waar de visie, het beleid en de support van de gemeente blijft ontbreken. Verankering in het beleid, draagvlak en betrokkenheid van burgers zijn echter van groot belang voor het slagen van het erfgoedbeleid.
- Sommige gemeenten bouwen ondanks de crisis nog steeds hard door. Daarbij mist in verschillende gevallen echter een duidelijke visie op nieuwbouw of een anti-leegstandsbeleid van de bestaande situatie. Wat is de realiteit voor bijvoorbeeld het erfgoed? En wat kan herbestemd worden? Daar liggen nog veel kansen.
- In een aantal gemeenten ligt de nadruk van het erfgoedbeleid slechts op de binnenstad of de historische kern. Voor de buitenwijken en het erfgoed uit de Wederopbouwperiode en daarna is de aandacht echter geringer.
- Social media worden al vaker gebruikt, maar deze kunnen nog meer worden benut om een breed publiek te interesseren voor erfgoed.
- In verschillende gemeenten en steden zouden slimmere verbindingen met het Hoger Onderwijs moeten worden gezocht.

WAT WAS ER GOED AAN DE 5 GENOMINEERDEN?

• **BEEMSTER**

De gemeente Beemster heeft een internationale insteek van het erfgoedbeleid vanwege haar UNESCO Werelderfgoedstatus. Positief is de slag die de gemeente zelf heeft gemaakt in haar hele erfgoedbeleid voor en na de aanwijzing tot Werelderfgoed. De Werelderfgoedstatus is nu goed en breed geëtaleerd en leeft ook echt in de gemeente. De jury merkte op dat het erfgoedbeleid breed wordt gedragen door zowel inwoners als ondernemers. Tijdens een incognito werkbezoek van een jurylid aan de gemeente werd het boek '400 jaar Beemster' zelfs aangetroffen in een café: het lag daar pontificaal ter inzage. Dat zegt wat. Als bezoeker ervaar je daarnaast alle aandacht die wordt besteed aan de samenhang van de gebouwen en het landschap. Voor een kleine gemeente van 9.000 inwoners is er veel budget beschikbaar voor erfgoed en daaraan gerelateerde (ruimtelijke) projecten.

De jury is enthousiast over wat de gemeente met haar projecten en initiatieven voor elkaar krijgt. Met name de visie 'Des Beemsters' scoort, doordat erfgoed als een vanzelfsprekendheid integraal onderdeel uitmaakt van de verschillende en uiteenlopende beleidsterreinen. Daarvan getuigen met name de verscheidenheid aan projecten die daar onderdeel van uitmaken. Op het gebied van landschap heeft de gemeente Beemster een zeer sterk profiel. Een erfenis uit een bijzonder tijdvak en de unieke vertaling daarvan in het landschap. Zeker in deze tijd met veelal slecht beleid op het gebied van landschap: hier tref je nog hoge kwaliteit. Ook weet zij een uitstekende combinatie te maken met duurzaamheid en het duurzame agrarische karakter van het gebied. Dat is zeer sterk. Men moet niet vergeten dat De Beemster naast een prachtig cultuurlandschap nog steeds een werkend agrarisch productiegebied is. Dat brengt uiteraard de nodige spanningen met zich mee, waar de gemeente uitstekend op inspeelt. In een gebied als De Beemster dien je ook de agrariërs mee te krijgen die sloten willen veranderen, schuren willen bouwen en uitbreidingswensen hebben. In workshops werden verschillende agrariërs bijvoorbeeld bij elkaar gezet om gezamenlijk een aanpak voor wateropslag en de waterstanden te realiseren. Ook bij de educatieprojecten is het erfgoed en het cultuurlandschap gekoppeld aan de hedendaagse omgang daarmee en de bijbehorende dilemma's. In spelvorm leren de leerlingen bijvoorbeeld zaken over het waterbeheer en spelen zij verschillende soorten agrariërs na die baat hebben wij uiteenlopende grondwaterstanden. Onder andere met steun van de gemeente heeft de Kaasmakerij CONO de durf gehad om bij haar uitbreiding voor hypermoderne architectuur te kiezen, waarmee zij het landschap uiteindelijk beter dient dan met een traditioneler en hoger ontwerp. Het ontwerp is vooruitstrevend, passend en gaat juist de dialoog aan met erfgoed door met dezelfde (ontwerp) kracht te werken. Daarnaast speelt dit bedrijf bij haar marketing juist in op de historie van het gebied.

Eveneens communiceert de gemeente haar erfgoedbeleid krachtig. Verder zoekt zij nadrukkelijk samenwerking in bredere erfgoednetwerken (ook internationaal) en samenwerking in andere regionale projecten. Bijvoorbeeld met de Stelling van Amsterdam en de Amsterdamse Grachtengordel, om gezamenlijk deze werelderfgoederen breed uit te kunnen dragen. De identiteit van de gemeente - bewoners, ondernemers en organisaties - is gevormd door het verleden en deze leeft nog steeds. Het DNA van De Beemster is overal sterk aanwezig. De jury hoopt dat het voorbeeldige ambitieniveau ook na het 400 jarig bestaan van De Beemster wordt voortgezet.

• **HELLEVOETSLUIS**

Het is bijzonder en lovenswaardig wat de gemeente Hellevoetsluis met de vestingwerken en het monumentale droogdok heeft gedaan. Haar inzet getuigt van krachtig beleid en een toekomstgerichte visie op het erfgoed. Ook bij deze deelname voor de tweede keer zag de jury de continuïteit en consistentie in beleid (en de uitvoering daarvan), die Hellevoetsluis levert op het gebied van erfgoed. Dat het erfgoed leeft en kan worden beleefd is onder andere terug te zien in de nieuwbouw en in de nieuwbouwwijken. Daarbij zijn nautische elementen, evenals het archeologische verleden, als uitgangspunten genomen en op een inventieve, verrassende, moderne manier naar het heden getrokken en vertaald (bijvoorbeeld met kunstenaars en hedendaagse kunst). De gemeente wil mensen bewust maken van de grond waarop zij wonen. Grootschalige herbestemmingsprojecten zoals het Droogdok Jan Blanken en de restauratie van de Vesting met al haar projecten daarbinnen hebben een grote invloed gehad op het beeld van de gemeente. De gemeente wist opnieuw het enthousiasme los te maken bij de jury. Hellevoetsluis is goed op koers en staat voor continuïteit. Met haar sterke focus op de Vesting heeft Hellevoetsluis haar imago omgezet naar een aantrekkelijk vestingstadje. Juist door de geschiedenis te gebruiken en te benutten. Dit is eveneens aantrekkelijk voor het toerisme, zoals de jachthaven, en daarmee de economie. De jaarlijkse Vestingdagen trekken veel publiek. Wat Hellevoetsluis heeft bewerkstelligd kan volgens de jury als een voorbeeld dienen voor veel gemeenten die erfgoedingrediënten bezitten, maar deze nog niet of te weinig benutten. Hellevoetsluis geeft een signaal af en is volgens de jury daarmee een toonbeeld.

• **RHEDEN**

Rheden is een hele goede, sterke en complete kandidaat. Op vele gebieden scoort de gemeente hoog en heeft zij het goed voor elkaar: een zeer sterke erfgoednota, een voorbeeldige canon die is opgehangen aan locaties en er zijn veel vrijwilligers en inwoners actief op het gebied van cultureel erfgoed. Daarnaast is het gebied ook nog eens wonderschoon.

De jury merkt op dat er met veel draagvlak en enthousiasme wordt gewerkt aan het erfgoedbeleid van de gemeente Rheden. Dat vertaalt zich onder andere in twee fulltime deskundige erfgoedambtenaren (zeer sterk!). Ook gaat de gemeente de dialoog aan met de burger en samenleving. Ten behoeve van het erfgoedbeleid wordt veelvuldig met inwoners en organisaties gesproken. Hier zijn de dorpsgesprekken een goed voorbeeld van. De wethouder cultuurhistorie is in alle 7 kernen afzonderlijk met de inwoners in gesprek gegaan over het belang dat zij hechten aan (hun) erfgoed. Deze input is als uitgangspunt genomen voor de nieuwe erfgoednota. De communicatie rondom deze erfgoednota liep via het online platform www.erfgoedrheden.nl. Een dergelijk platform is een uitstekend medium voor goede informatievoorziening, uitwisseling, dialoog, laagdrempeligheid en het is passend bij deze tijd.

De nieuwe Erfgoednota geeft onder andere aan dat cultuurhistorie en landschap de pijlers zijn van de gemeente. Ook staat daarin aangegeven welke kansen er voor welk erfgoed zijn en hoe deze als motor voor nieuwe ontwikkeling kunnen dienen. Rheden zet bovendien in op de economische component van erfgoed. Daarnaast is de gemeente een voorloper om bij archeologische verwachtingskaart de Tweede Wereldoorlog als nieuwe tijdslaag op te nemen. Verder participeert de gemeente in verschillende provinciale en regionale erfgoedverbanden en samenwerkingen. Opvallend is de grote focus op en het vernieuwende, innovatieve beleid met betrekking tot historische landgoederen en buitenplaatsen. Daarin is de gemeente een koploper en een geslaagde pionier, evenals op het terrein van 'groen erfgoed'. Zeer sterk is de koppeling die wordt gemaakt tussen het karakter als letterlijk groene gemeente en de projecten op het gebied van duurzaamheid en nieuwe energiebronnen. Studies naar biomassa (nieuwe energiebronnen) op bijvoorbeeld (historische) landgoederen en energieneutrale monumenten getuigen van een sterke toekomstgerichte visie en aanpak. Noemenswaardig is de samenwerking met het onderwijs (Hogeschool Van Hall Larenstein en basisscholen). Veel gemeenten benutten dit nog (te) weinig. Aan de Open Monumenten Klassendag doen bijvoorbeeld alle basisscholen binnen de gemeente mee: ruim 1.000 leerlingen maken tijdens deze dag kennis met een veelheid aan erfgoed. Een leuk detail is dat leerlingen van de basisscholen zelfs de afbeeldingen hebben verzorgd in de erfgoednota over de gemeentelijke archeologische opgravingen.

De jury heeft verder nog wel enkele opmerkingen. Zo was tijdens een incognitobezoek van een jurylid per fiets de vindbaarheid van verschillende culturele plekken en de openbaarheid daarvan wat beperkt. Ook vielen de harde reclame-uitingen in de verschillende kernen op. De gemeente mag meer inzetten op het sterke karakter van (hedendaagse) architectuur en openbare ruimte in de kernen. De gemeente Rheden heeft echter al veel op gang gebracht, en daarover is de jury zeer te spreken. Tot slot nog een tip van de jury: deze wonderschone gemeente verdient een goed bezoek. De fiets is uitermate geschikt om de gemeente in haar veelheid te beleven. Het goud is zelfs al aanwezig: denk aan een slimme koppeling met de aanwezigheid van de Gazelle-fabriek.

• **SCHIEDAM**

Bij de gemeente Schiedam treft de jury alle ingrediënten die van belang zijn voor de BNG Erfgoedprijs. De inzending, de inzet en het beleid zijn zeer sterk. Het is uitermate knap wat de gemeente Schiedam weet te doen met haar erfgoed. Zeker als relatief 'arme' gemeente. De jury vond met name het project over winkelleegstand erg sterk: actueel en innovatief. De kleinschaligheid van historische winkelpanden wordt niet gezien als een belemmering maar wordt benut als een unieke kans om het tij te keren. Erfgoed wordt gezien en ingezet als (economische) motor voor de toekomst. De gemeente Schiedam weet zeer ingewikkelde - en een pluriformiteit aan - projecten aan te pakken. Bij het bespreken van de inzending van Schiedam kwam onder de juryleden regelmatig 'stoer' naar voren om de inzending en het erfgoedbeleid te karakteriseren.

Voorbeeldig en zeer actueel is de aanpak van winkelleegstand onder de noemer van het project Werk aan de Winkel. Het uitgangspunt is om de karakteristieken van de zeer kleine winkels uit te buiten. Deze kleine winkels zijn voor grote ketens namelijk vaak onbruikbaar en ongewild. De winkels worden opgeknapt en weer actief gebruikt: ze vormen geen belemmering maar een kans. De strategie lijkt nu goed uit te pakken, zeker door de structurele verandering van de winkelsector. Originele en kleinschalige winkelconcepten in een authentieke omgeving kunnen beter overleven als aantrekkelijke winkelgebieden. Ze bieden bovendien goede concurrentie voor internetverkoop. De jury noemt de aanpak uniek en prijst Schiedam dat de gemeente inzet op de betrokkenheid en input van inwoners en ondernemers. Zo werd een leegstaand winkelpand gehuurd en omgedoopt tot Binnenstadsatelier. In de ruimte konden bewoners de plannen voor de binnenstad bekijken en daarop reageren. Ook konden inwoners, ondernemers en organisaties daar hun visies en ideeën voor de toekomst kwijt. Eerst raakte de Hoogstraat verpauperd, maar nu wordt dit erfgoed gezien als het kapitaal van Schiedam. Het erfgoed en de problemen van leegstand en verpaupering worden gebruikt om het tij te keren en de stad te profileren. Schiedam is onderscheidend.

Verschillende (rijks)monumenten zijn gerestaureerd om een betreffende buurt te verbeteren. Schiedam heeft zelfs een eigen gemeentelijk Restauratiefonds voor monumenten en een goede verankering van haar erfgoed in de structuurvisie. Ook zijn er leerplaatsen gekoppeld aan de restauraties die door de gemeente worden uitgevoerd.

Jenever is een levend stuk geschiedenis. Er zijn nog veel Schiedamse destillateurs en die hebben een grote verbondenheid met de stad. Een doel van de gemeente is om de prominente gebouwen in de stad toegankelijk te houden, zodat ze tot het domein van de Schiedammers (blijven) horen en echte ontmoetingsplekken zijn en worden. Er wordt ingezet om een grotere belevingswaarde van het centrum. Ook is er een gemeentelijke werkgroep erfgoededucatie met projecten voor basis- en voortgezet onderwijs. Bijzonder is de kindergemeenteraad, waarin onder andere wordt gesproken over de betekenis van de historische binnenstad en de monumenten. Daarnaast komt het DNA van de stad terug in de verschillende culturele evenementen, zoals het Jeneverfestival, Brandersfeesten, Scyedam Vaert, Nationale Molendagen, Opera aan de Schie, etc. De gemeente coördineert en bundelt deze initiatieven van verschillende inwoners, ondernemers en organisaties. Schiedam gebruikt haar geschiedenis van werkstad, industriestad en jeneverstad als vitaliserende kracht voor de toekomst. Zoals het Schiedam betaamt zet zij haar schouders eronder en pakt het erfgoed aan. Vergeleken met de overige inzendingen en genomineerden komt Schiedam binnen vanuit een andere positie: industrie, sociale problematiek en een omslag waarbij cultuurhistorie en erfgoed als leidraad zijn gekozen. Actueel is dat veel gemeenten kampen met dezelfde situatie omtrent (winkel)leegstand. Schiedam moet als gemeente meer moeite doen om het erfgoed op de kaart te zetten en houden vergeleken met de andere kandidaten. En dat lukt. De gemeente knokt nu terug vanuit een achterstandspositie.

• **WINTERSWIJK**

Voor de gemeente Winterswijk is draagvlak erg belangrijk, zo blijkt volgens de jury uit de inzending. De jury vindt dat de gemeente innovatief bezig is door het belang van erfgoed te vertalen in onderzoeken van erfgoed op de raakvlakken economie en arbeidsplaatsen. Lovenswaardig en helemaal van deze tijd. Daarnaast is de gemeente Winterswijk een sterke speler op het gebied van herbestemming. In verschillende workshops ontwerpt men samen met inwoners ruimtelijke projecten. Hierbij is naar voren gekomen dat de deelnemers het behouden en ontwikkelen van erfgoed in een totale planontwikkeling erg belangrijk vinden. Herbestemming staat dan ook centraal in Winterswijk. In het project IkZieWinterswijk worden bijvoorbeeld 4 gebieden in de kern getransformeerd naar woon-werklocaties, waarbij het draait om herbestemming. Dat is één van de vele projecten waarin de zoektocht naar nieuwe functies voor leegstaande, karakteristieke bebouwing een rol speelt. Van scholen en historische boerderijen tot industrieel erfgoed en het prachtig gerestaureerde en weer functionerende Strandbad. De gemeente investeert in het stimuleren van beheerders en eigenaren door de jaarlijkse monumentenprijs uit te reiken.

De jury noemt Winterswijk op vele vlakken innovatief en eigentijds. De Quick Scan naar de kosten en baten van erfgoed is erg stoer en modern. Het onderschrijft dat binnen de erfgoed-infrastructuur van de gemeente inderdaad "erfgoed loont! En de cijfers bewijzen het!". Daarmee functioneert de gemeente als voorbeeld en als voorloper voor andere gemeenten. Het onderzoek laat zien dat erfgoed niet alleen geld kost, maar als een investering in de infrastructuur kan worden gezien. En dat draagt bij aan de lokale economie. Het levert omzet en werkgelegenheid op, woningen blijken meer waard en de bezoekersstromen dragen bij aan het in stand houden van het voorzieningenniveau. Het probleem van krimpgebieden is hier actueel. De inzet van erfgoed in dit proces is van groot belang. Winterswijk laat tevens zien dat het erfgoed niet altijd zit in het individuele, die mooie boerderij of villa, maar in de som der delen. Verder is in het rapport een werkgelegenheidsonderzoek gedaan: met de uitvoering van gericht erfgoedbeleid kunnen 131 arbeidsplaatsen binnen de gemeente ontstaan!

De koppeling van erfgoed aan economie en arbeidsplaatsen is vernieuwend en verbindend. Omdat 'erfgoed van iedereen is' wil het Museum Winterswijk het maatschappelijk rendement van haar collectie vergroten door deze op een vernieuwende wijze te presenteren aan een breed publiek, van jeugd tot verzorgingstehuis. Bijzonder daarbij is dat er samenwerking is gezocht met mensen die moeilijker toegang hebben tot de arbeidsmarkt: mensen met weinig of geen werkervaring, langdurig werklozen en mensen met een beperking. Zij zullen een actieve rol gaan vervullen in het belevingsmuseum en hiermee nuttige werkervaring opdoen. Op dit moment zijn de ontwikkelingen rond het nieuwe Museum Freriks en het nieuwe Mondriaan Museum actueel.

DE WINNAAR

De jury heeft alle nominaties getoetst aan de criteria zoals die gelden voor de BNG Erfgoedprijs. Zij vindt op grond daarvan dat de BNG Erfgoedprijs 2012 moet gaan naar de gemeente Schiedam.

Hier volgen de overwegingen die tot de keuze van de jury hebben geleid:

- De prijs is een blijk van grote waardering voor de Gemeente Schiedam. Er zijn belangrijke stappen gezet met het erfgoed en die zijn heel breed, van musea tot ondernemen (economie). Erfgoed wordt ingezet op verschillende beleidsterreinen en is goed ingebed.
- Levende geschiedenis als eigen en economische kracht: werkstad, industriestad en jeneverstad.
- De voordracht en het erfgoed wordt zeer goed bestuurlijk gedragen en uitgedragen, dat verdient respect. De gemeente heeft het niet makkelijk gehad de afgelopen jaren. Er is een kentering in de waardering van erfgoed.
- In andere gemeenten draait het bij erfgoed met name om het benutten van kansen, in Schiedam wordt erfgoed ook ingezet voor het oplossen van problemen.
- Economisch gezien heeft de buitenring met grote winkelcentra grotere kansen. Toch wil Schiedam de binnenstad niet verkwanselen. Daarom worden de karakteristieken en het erfgoed (bijvoorbeeld kleine historische winkelpanden) juist geplaatst tegenover de grote trekkers van nu. Dit is een signaal en een voorbeeldfunctie.
- Het project Werk aan de Winkel is actueel, innovatief en getuigt van durf. Samen met winkeliers en eigenaren is flink geïnvesteerd in het opknappen en herstellen van winkelpanden en het vergroten van de belevingswaarde.
- Inwoners, ondernemers en bezoekers werden actief betrokken bij de plannen door middel van het Binnenstadsatelier. Er is nadrukkelijk gekozen om met de burger in gesprek te gaan.
- Schiedam investeert juist in erfgoed vanwege innovatie en economische ontwikkeling. Erfgoed wordt niet gezien als terugkijken, maar wordt juist bepaald door vooruitkijken.
- In de afgelopen jaren zijn diverse onderzoeken verricht waarover duidelijk is gecommuniceerd door publicaties en presentaties. Door multimedia draagt de gemeente via laagdrempelige digitale kanalen bij aan het vergroten van de belangstelling voor erfgoed.
- Schiedam heeft een eigen Restauratiefonds.
- Veel verschillende erfgoedorganisaties en culturele instellingen in de stad werken goed samen aan het cultureel erfgoed.
- Er is sterk ingezet op het vergroten en ontwikkelen van de historische belevingswaarde van de stad. Verschillende monumenten zijn voorbeeldig gerestaureerd en herbestemd.
- De jeugd wordt betrokken bij erfgoed door verschillende educatieprojecten die zorgen voor een kennismaking met de verschillende aspecten uit het verleden van Schiedam.
- Het erfgoed leeft in Schiedam. Hiervan getuigen onder andere de (historische) binding van de verschillende gevestigde destillateurs met en investeringen in de stad.
- De identiteit van Schiedam vertaalt zich in de verschillende culturele evenementen die jaarlijks worden georganiseerd en waarin de krachten gebundeld worden
- De gemeente heeft als doel om de prominente gebouwen van de stad toegankelijk te houden, zodat ze tot het domein van de Schiedammers (blijven) horen.
- Erfgoed is het werkkapitaal, de motor en de focus voor de toekomst.

DE JURY

De jury van de BNG Erfgoedprijs 2012 bestaat (evenals in 2011) uit:

ARNO BROK, voorzitter

Burgemeester van Dordrecht en secretaris bestuur VNG

LIESBETH VAN DER POL

Architecte en voormalig Rijksbouwmeester

KAREL LOEFF

Directeur Erfgoedvereniging Heemschut

ANDRIES PONSTEEN

Directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland en voorzitter vereniging van erfgoedhuizen OPEN

PAUL SPIES

Directeur Amsterdam Museum

JAN VAN DE VOORDE

Plaatsvervangend directeur Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Organisatorisch ondersteund door Heleen Alberdingk Thijm (Kunsten '92)
en Henk Hoogeveen.

Jaarlijks wordt aan de gemeente met het beste beleid op het gebied van cultureel erfgoed een nationale prijs toegekend: de BNG Erfgoedprijs. Hoofdsponsor Cultuurfonds BNG stelt het prijzenbedrag van € 25.000 ter beschikking. De BNG Erfgoedprijs wordt dit jaar voor de derde keer uitgereikt en is een initiatief van het Erfgoedplatform van Kunsten '92. In 2010 won de gemeente Dordrecht (ZH) en in 2011 de gemeente Westerveld (Dr).

